

NAUM R. PRIFTI

NJE PUSHKË ME SHUMË

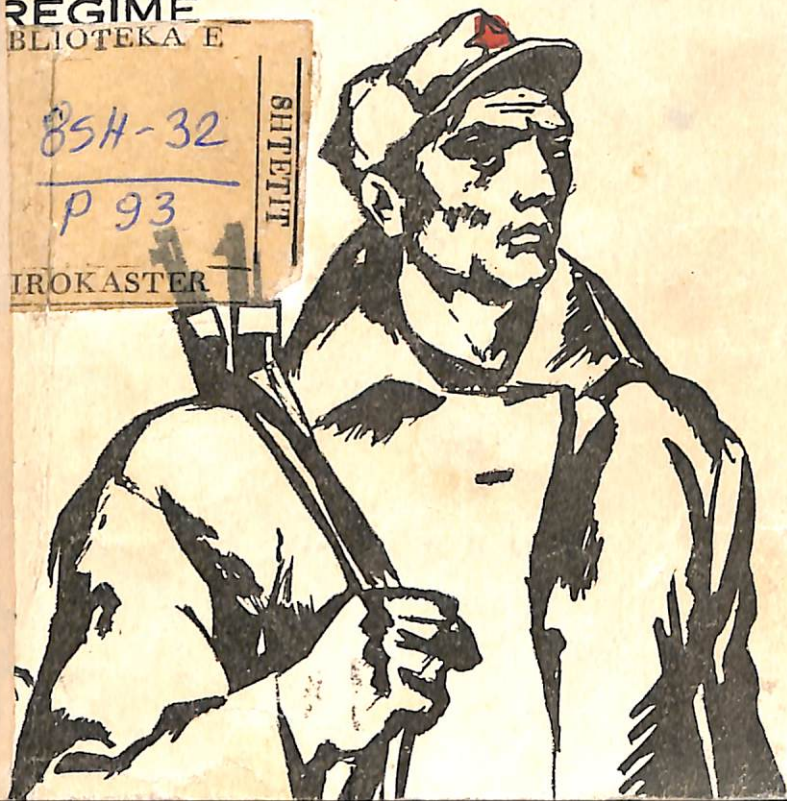
REGJIME
BIBLIOTEKA E

85H-32

P 93

TROKASTER

SHKËRTI

8SH-32
PP3

8SH-32

5

NAUM R. PRIFTI

NJË PUSHKË MË SHUMË

(Tregime)

~~1979~~

LIJTEKË E SHITET
GJIRONASHT
2986

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

E P A B E S U E S H M J A

E ke parë stendën e mjekësisë në Muzeumin e Luftës nacionalçlirimtare? Të lutem, shikoje me kujdes.

Autori.

Mjeku kryqëzoi duart mbi gjoks me një ndjenjë dëshpërimi dhe, ashtu siç e kishte zakon në raste të vështira, kafshoi buzën e poshtme, sa për një çast ajo i mbeti e bardhë.

— Tani e ka radhën «ai» — tha ngadalë. — Si të bëjmë, ta futim apo jo?

Infermieri po vështronte tej dritares zogjtë që çuçuritnin për një krodhe bukë mbi dëborën e ngrirë, ktheu kokën i hutuar, sepse nuk e kishte kapur menjëherë pyetjen. Ai duke shikuar fytyrën e menduar të doktorit, e mori me mend për kë ishte fjala.

Doktori sigurisht fliste për atë partizanin që duhej t'i prisnin dorën. Tjetër herë Abazi s'do të mendohej gjatë për të dhënë një përgjegje të prerë dhe, ndonëse i vinte mirë që mjeku po këshillohej me të, prapëseprapë e kuptonte pse e bënte atë gjë.

Ç'këshillë mund t'i jepte infermieri, kur vetë doktori s'dinte si të vepronte?

Nuk e kishin lënë më kot «atë operacion» për në fund. Dora duhej t'i pritej sepse s'kishte asnjë shpresë shërimi, po kishte një arësye tjetër të fortë që doktori e shtynte operacionin nga dita në ditë. Një dorë mund të pritet edhe në kushtet e papërshtatshme të një spitali fushor, këtu s'ishte çështja as te suksesi i operacionit, as te përgjegjësia që do të mbante mjeku. Gjatë atyre muajve pune në spitalin partizan, ai kishte mësuar shumë më tepër nga kirurgjia e luftës se sa në sallat e pastra e të bardha të Akademisë. Çështja qëndronte gjetkë: në spitalin partizan nuk gjëndej asnjë ampulë narkoze, asnjë shishe eter, dhe ishte jashtë logjikës të merrje një guxim prej të marri duke u hyrë operacioneve të vështira.

Doktori s'dinte si të bënte atë çast. Gjithë ato ditë s'kishte ditur si të vepronte. Ishte marrë me disa mjekime plagësh të vogla, kishte nxjerrë copëra predhash, kishte bërë ndërhyrje të lehta — të gjitha këto pa narkozë — po në fund të fundit ato s'ishin veçse plagë të lehta. Po dorës së atij partizanit si t'ja bënte, si mund të pritej një dorë pa një pikë narkoze?

E megjithatë duhej të bënte diçka. S'kishte nga kush të priste ndihmë. Spitali partizan që në një zonë të thellë midis malesh të larta, i siguruar nga rreziqet e papritura të luftës dhe kjo kishte anët e saj të mira, po kishte gjithashtu një të keqe të pashmueshme: që larg nga vijat e furnizimit. Ja si ndo-

dhi rasti tashti: po të ishin afër ndonjë qyteti, nuk do ta kishin vështirë të merrnin ca ampula me kloretil, kurse atje larg, në mes të maleve...

— Si t'ja bëjmë, Abaz?

Abazi ngriti supet dhe lëkura mbi ballë iu zhubros. E dinte se doktori kërkonte këshillë nga ai vetëm e vetëm se ndodhej tepër ngushtë. Po, në fund të shpirtit atij i erdhi mirë, prandaj u përgjegj shkurt e prerë, siç e kishte zakon:

— Ç'të presim më, doktor, ta futim, them unë.

Mjeku ngriti kokën dhe drejtoi trupin. Vendosmëria e infermierit sikur e shkundi dhe sytë i xixëlluan.

— Ashtu thua ti, hë?

— Poo...

Mjeku filloi të fërkonte qafën me dorë.

— Mirë, shko lajmëroje!

Abazi doli nga dera duke përkulur kokën.

Matanë dritares një diell i ftohtë dhe i largët shikonte dëborën e bardhë e të ngrirë. Cungenjtë e akullit, që vareshin nga strehët e çatave, dukeshin si dhëmbë të mëdhenj të një bishe përralore që kishte mbyllur sytë e kotej përgjumësh. Një qetësi e trishtuar dimri sundonte në fshat dhe rreth e përqark krahinës dhe ajo botë, pa tinguj e pa zhurmë, ngjante me diçka memece. Para se të binte kjo dëborë e dëndur, në spitalin partizan dëgjohej fare mirë gjëmimi i topave dhe krisma e mbytur e mitralozëve të rëndë, po dëborë që pati rënë para tri ditësh, sikur e kishte veçuar spitalin partizan nga jehona e armëve.

Operacioni armik i dimrit 1943 që në kulmin e zhvillimit të tij; këtë e kuptonte edhe mjeku që, hëpërhë, ishte larg zonave të betejës. Dhe s'ishte e vështirë për ta kuptuar, sepse në dy javët e fundit kishin ardhur shumë partizanë të plagosur dhe krye dy-tri ditëve do të vinin sërish të rinj.

Doktori u shikonte plagët, u shikonte edhe moralin. Disa prej tyre qenë të tronditur përpara asaj furie të tmerrshme që kishte shpërthyer armiku dhe, ndonëse e mbanin veten, fytyrat dhe vështrimet e tyre të menduara flisnin hapur për ankthin që i mundonte dhe për pyetjen që i bënin vetes: si do të përfundojë kjo punë?

Këtë pyetje ja bënte vetes edhe doktori. Ai e merrte me mend se në spital vinte vetëm një pjesë e të plagosurve dhe ndofta pjesa më e vogël, afërsisht një e treta. Shumë të tjerë nuk vinin, ata që mbeteshin në fushën e betejës s'kishin si të vinin; nuk vinin as ata partizanë të cilët e kishin për turp t'i quanin plagët e tyre aq të rënda sa për të vajtur në spital.

Një nga ata ishte edhe «ai», që kishte ardhur në spital para katër ditësh. Qe një djalë i ri, me sy të butë e të qeshur, me një ecje të shkathët e të lehtë si prej sportisti dhe me trup të drejtë. Doktorit i bëri përshtypje fytyra e tij, që ruante gjithmonë një buzëqeshje të çiltër. Bustinën e vinte pak mënjanë, dhe prej saj i dilnin një tufë flokësh të dredhur ngjyrë gështenje.

— Po ti, çfarë ke? — e pyeti mjeku.

— Unë, — tha ai duke vënë buzën në gaz,

— s'kam ndonjë gjë me rëndësi. Vetëm dora më dhemb pak, qëkurse u plagosa. — Dhe, si një fëmijë i zënë në faj, filloi të fërkonte me gisht dërrasën e krevatit.

— Pa dale ta shikojmë pak!

— Ja, shikoje. S'është ndonjë plagë kushedi se çfarë. Unë erdha këtu më tepër që të mos ja prishja komisarit. Ai m'u qep e s'më ndahej: «shko që shko në spital.»

— Çpështille pak, të lutem! — Partizani filloi të zgjidhte nyjen e fashës, po këtë punë e kishte vështirë ta bënte vetëm me një dorë.

— Dale të të ndihmoj unë, — i tha mjeku dhe, ndërsa po ja zgjidhte, bandazhin, dëgjonte tregimin e partizanit.

— E kështu, doktor, këtë kujtim e kam nga Qafa e Martës. Atje u plagosa para një jave në pëllëmbë të dorës. Thashë me vete: e majta është, s'ka gajle dhe, që të më pushonte gjaku, bëra atë punë që ti e di, doktor. Në fillim e kisha mirë, po tani s'kuptoj pse u mahis dhe sikur është nxirë.

— Nxirë? — pyeti doktori duke rrudhur vetullat.

— E pra, është nxirë dhe lëshon ca flluska të vogla.

— Ç'thua, more? A je në vete?

Po partizani e ktheu përsëri me shaka:

— E po tani të sëmurë jemi ne, shoku doktor. Dhe në themi ndonjë gjë, ashtu kapërxyer, mos na e vërë re.

Doktori as që e dëgjoi. Ai po mundohej të çpështillte me kujdes fashat të cilat, pranë mishit

kishin marrë një ngjyrë kafe të zezë dhe qenë bashkuar e bërë një me dorën. Duke e çpështjellë, doktori e merrte me mend se ç'kishte ngjarë. Partizani që plagosur në dorë dhe, mbasi e kishte mjekuar plagën ashtu si ja kishte marrë mendja, s'i kishte dhënë më rëndësi. Pastaj plaga ishte mahisur nga të ftohtit, kishte ngrirë dhe dalëngadalë që bërë gangrenë.

— Ah, more shok, more shok... Po pse nuk erdhe më përpara?

— Kur të vija, atëhere kur e kisha mirë? Është turp, doktor, të vish në spital për një plagë të lehtë. Unë të thashë, ç't'i bëja komisarit, pa as që do të vija fare.

Gjithë pëllëmba e dorës që ënjtur, gishtrinjtë rrinin të hapur, të fryrë e mishi kishte marrë ngjyrën e plehut. Mishi kishte filluar të kalbej e të binte erë.

— A të dhëmb? — e pyeti mjeku.

Ai shikoi dorën e plagosur dhe pastaj fytyrën e mjekut.

— He, edhe më dhëmb pak, plagë është, s'ke ç'i bën.

Mjeku kapsalliti sytë dhe shtrëngoi dhëmbët vetëvetiu.

— Ty të dhëmb kaq shumë, — i tha i sigurtë, — sa herë-herë të vjen ta shkulësh këtë dorë dhe ta hedhësh tej.

Dhe u mundua të buzëgeshte.

— Vërtet, doktor, ndonjëherë ashtu më vjen, po, kur kujtoj se për të luftuar duhen dy duar,

them mirë e kam, le të dhëmbë ca, po duhet mbajtur.

Partizani e shtypi pëllëmbën me gishtin e dorës tjetër dhe në vendin e shtypur shenja e gishtit mbeti si një gropë e vogël me anë të rrumbullakta. Doktorin i shpërveshi mëngën dhe shikoi pullat kafe që ishin formuar te kyçi i dorës.

— Duhet të kishe ardhur menjëherë, tani kjo dorë... e kupton.

Partizani tha i qetë:

— U pa puna tashti, që do bëjmë ca pushim. Komisari tha se duhet çarë që të kullojë gjaku i lig. Tani ti e di, doktor, dhe bëj si të jetë më mirë, vetëm me gjilpëra mos më shpo, se ato s'i duroj dot.

Partizani po tregohej shumë optimist. Ndofta ai s'e kishte dëgjuar kurrë fjalën gangrenë. Mjeku psherëtiti padashur. Psherëtima e tij sikur e turbulloi partizanin e ri.

— A e ke dëgjuar ndonjëherë fjalën gangrenë?

— Jo, — tha partizani. Dhe u mundua ta mban-te mend këtë fjalë, që t'ua tregonte shokëve kur të kthehej në çetë.

— Do të përpiqemi ta shërojmë, po në rast se s'do të kemi sukses, atëhere s'kemi ç'bëjmë, «do ta heqim», — i tha mjeku me një gjest të vendosur që s'pranonte kundërshtime.

Partizani u vrënjt në fytyrë. E largoi dorën nga mjeku dhe e afroi pranë trupit, si të donte ta mbronte nga një rrezik.

— Jo, këtë s'do ta pranoj kurrë.

— Unë të thashë, — vërejti mjeku duke i shqip-

tuar fjalët shkoqur e ngadalë, — në qoftë se nuk do arrijmë ta shpëtojmë me mjete të tjera.

Në dhomë hynte drita e bardhë e diellit që reflektohej nga bora. Partizani tundi kokën me flokë kaçurrela dhe mbylli kapakët e syve. Atë gjë s'e kishte pritur kurrë, fytyra në çast iu bë serioze dhe e menduar. Po pastaj e mblodhi veten dhe përsëri ata sytë e butë morën shprehjen e tyre të zakonshme.

— Jo, doktor, nuk do vejë puna gjer atje. Kjo dorë do shërohet.

Doktori thërriti Abazin t'i lidhte fashat dhe u largua prej tij.

Mjekimi me serum antigangrenoz, ashtu siç e kishte parashikuar mjeku, nuk dha asnjë ndihmë. E jo vetëm s'e përmirësoi, por s'qe në gjendje të ndalonte përparimin e mëtejshëm të sëmundjes. Për çdo ditë që shkonte kyçi i dorës enjtej, duke marrë të njëjtën ngjyrë kafe të zezë, ashtu si pëllëmba e gishtrinjte.

Çdo ditë e humbur sillte tani rreziqe të reja dhe komplikacione.

Të djeshmen doktori e kishte marrë mënjanë partizanin dhe kishte biseduar me të. Në fillim ky djalosh i ri i qe dukur mjekut si gaztor, i prirë në jetë për të shikuar anën humoristike të gjërave. Bile dukej sikur çdo gjë e kish marrë me shaka, edhe plagosjen, edhe urinë, edhe dimrin, edhe vetë jetën.

— A ke nënë? — e pyeti mjeku jo pa qëllim, sepse çdo njeri gjen diçka për të thënë nga familja e tij.